

ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені Данила Галицького

Факультет післядипломної освіти

Кафедра урології

ЗАТВЕРДЖУЮ

перший проректор з науково-педагогічної роботи
проф. Вікторія Сергієнко

«__» _____ 20 р.

РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

для практичних занять з слухачами циклу ТУ м. Хмельницький

«Ендоурологія. Сучасні методи лікування сечокам'яної хвороби»

лекції – 6 год.

семінарські заняття – 18 год.

практичні заняття – 20 год.

самостійна робота – 34 год.

додаткові програми – 8 год.

Всього – 90 год.

Кредити ECTS – 3,0

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри урології ФПДО

Протокол № ____

Від «__» _____ 20 р

Завідувач кафедри

Ухвалено профільною методичною
комісією ФПДО

Протокол № ____

Від «__» _____ 20 р.

Голова профільної методичної
комісії

проф. Андрій БОРЖІВСЬКИЙ

доц. Орест СІЧКОРИЗ

Львів

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

Боржієвський А.Ц. - доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри урології ФПДО ЛНМУ ім. Данила Галицького;.

Воробець Д.З.- доктор медичних наук, професор кафедри урології ФПДО ЛНМУ ім. Данила Галицького;

Мицик Ю.О.- доктор медичних наук, професор кафедри урології ФПДО ЛНМУ ім. Данила Галицького;

Пасічник С.М. – доктор медичних наук , професор кафедри урології ФПДО ЛНМУ ім. Данила Галицького;

Вітковський В.Ф.- кандидат медичних наук, доцент кафедри урології ФПДО ЛНМУ ім. Данила Галицького;

Дмитрієнко В.В.- кандидат медичних наук, доцент кафедри урології ФПДО ЛНМУ ім. Данила Галицького;

Личковський О.Е. - кандидат медичних наук, доцент кафедри урології ФПДО ЛНМУ ім. Данила Галицького;

Шеремета Р.З. - кандидат медичних наук, доцент кафедри урології ФПДО ЛНМУ ім. Данила Галицького;

Боржієвський О.А. – асистент кафедри урології ФПДО ЛНМУ ім. Данила Галицького;

Воробець М.З.- доктор філософії, асистент кафедри урології ФПДО ЛНМУ ім. Данила Галицького;

Загоруйко Р.Р. - кандидат медичних наук, асистент кафедри урології ФПДО ЛНМУ ім. Данила Галицького;

Наконечний Й.А.- доктор філософії, асистент кафедри урології ФПДО ЛНМУ ім. Данила Галицького;

Чапля М.М. - кандидат медичних наук , асистент кафедри урології ФПДО ЛНМУ ім. Данила Галицького;

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Завідувач кафедри хірургічної стоматології та щелепно-лицевої хірургії Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького, професор, д.мед.н. Варес Я.Е.

Завідувач кафедри хірургії №2 Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького, професор, д.мед.н. Кобза І.І.

1. Мета і завдання циклу: удосконалення знань лікарів-урологів з питань сучасної діагностики та лікування сечокам'яної хвороби, методики її діагностики, лікування, профілактики та метафілактики. Ознайомитися з ендоскопічними методами лікування сечокам'яної хвороби.

1. Перелік питань, якими повинен володіти лікар-уролог по закінченні циклу тематичного удосконалення з урології:

- 1) Причини виникнення та механізм розвитку сечокам'яної хвороби.
- 2) Клінічна симптоматика при каменях нирок, сечоводів, сечового міхура, передміхурової залози, сечівника.
- 3) Сучасні методи діагностики сечокам'яної хвороби.
- 4) Диференційна діагностика та тактика лікування ниркової коліки.
- 5) Консервативні та хірургічні методи лікування сечокам'яної хвороби.
- 6) Лікування кораловидних каменів нирок.
- 7) Ендоскопічні методи лікування сечокам'яної хвороби.
- 8) Етіологія, патогенез, діагностика, лікування і профілактика запальних ускладнень сечокам'яної хвороби.
- 9) Санаторно-курортне лікування при сечокам'яній хворобі.
- 10) Профілактика та метафілактика сечокам'яної хвороби.

2. Цикл удосконалення проводиться на кафедрі урології

3. Форма контролю – іспит.

4. Час, відведений на проходження циклу тематичного удосконалення по урології, розподіляється таким чином:

Всього годин	Лекцій	Практичних занять	Семінарських занять	Самостійна робота	Додатков і програми
--------------	--------	-------------------	---------------------	-------------------	---------------------

90 год.	6 год.	20 год.	18 год.	34 год.	8 год.
---------	--------	---------	---------	---------	--------

Рекомендований план проведення практичних занять.

№	Тема	К-сть практ. годин	К-сть семінар. годин	К-сть самоств. годин
1	Етіологія, клініка, діагностика сечокам'яної хвороби.	1		2
2	Сучасні методи діагностики сечокам'яної хвороби.	1	1	2
3	Ниркова коліка. Діагностика, диференційна діагностика, тактика лікування.	1	1	2
4	Камені нирок, сучасні методи лікування.	2	1	2
5	Камені сечоводів, клінічні прояви. Діагностика і лікування.	1	1	2
6	Камені сечового міхура. Етіопатогенез. Клінічні прояви. Діагностика лікування.	2	1	2
7	Камені передміхурової залози і сечівника. Етіопатогенез. Прояви. Діагностика і лікування.	2	1	2
8	Запальні ускладнення сечокам'яної хвороби. Патогенез, клініка, лікування та профілактика.	1	1	2
9	Калькульозний пієлонефрит як ускладнення сечокам'яної хвороби. Принципи діагностики і лікування.	1	1	3
10	Кораловидні камені нирок. Виникнення, діагностика.	2	1	3
11	Консервативні методи лікування сечокам'яної хвороби.	1	1	3
12	Ендоскопічні методи лікування сечокам'яної хвороби.	1	1	3
13	Операції на нирках і сечоводах у лікуванні сечокам'яної хвороби. Оперативні доступи.	1	1	2
14	Санаторно-курортне лікування при сечокам'яній хворобі.	2	1	2

1 5	Профілактика і метафілактика сечокам'яної хвороби.	1	1	2
1 6	Іспит		4	
	Разом	20	18	34

План лекційного курсу:

Лекція № 1 – Сечокам'яна хвороба – етіологія, патогенез, клініка, діагностика.

Лекція № 2 - Камені сечоводів, клінічні прояви. Діагностика і лікування.

Лекція № 3 - Камені сечового міхура. Етіопатогенез. Клінічні прояви. Діагностика лікування.

Лекція № 4 – Камені передміхурової залози і сечівника. Етіопатогенез. Прояви. Діагностика і лікування.

Лекція № 5 - Запальні ускладнення сечокам'яної хвороби. Патогенез, клініка, лікування та профілактика.

Лекція № 6 – Кораловидні камені нирок. Виникнення, діагностика.

Лекція № 7 - Консервативні методи лікування сечокам'яної хвороби.

Лекція № 8 - Ендоскопічні методи лікування сечокам'яної хвороби.

Додаткові програми

1. Спеціальна військова підготовка	2 год.
2. Основи раціональної фармакотерапії	2 год.
3. Медичне і фармацевтичне право	2 год.
4. Новітні інформаційні технології в медицині та фармації	2 год.
Разом	8 год.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Тема: *Етіологія, клініка, діагностика сечокам'яної хвороби.*

Сечокам'яна хвороба – етіологічні чинники розвитку. Значення змін у рН сечі у розвитку сечокам'яної хвороби. Етіологія, клініка, діагностика сечокам'яної хвороби. Поняття та причини цистинурії, гліцинурії, ксантинурії, оксалурії, уратурії генералізованої аміноацидурії, галактоземії, фруктоземії. Нирковий тубулярний ацидоз, як причина розвитку сечокам'яної хвороби. Аномалії сечовивідних шляхів у розвитку сечокам'яної хвороби. Інші причини сечокам'яної хвороби - процеси, що зумовлюють обтурацію сечових шляхів, нейрогенні захворювання (дискінезії) сечових шляхів, запальні й паразитарні ураження сечових шляхів, сторонні тіла в сечових шляхах, травми, кліматичні й географічні чинники, порушення харчування, вітамінного балансу.

Хімічний склад каменів - камені з оксалатів кальцію, фосфатні камені (фосфати), фосфатно-магнієві та карбонатні (карбонати) камені, урати, цистинові, холестеринові камені, білкові камені. Значення величини, форми та локалізації каменя. Патоморфологія. Зміни в нирках при сечокам'яній хворобі. Розширення чашечково-мискової системи, запальні зміни.

Клінічна картина. Основні симптоми сечокам'яної хвороби. Біль, анурія, гематурія. Клінічний перебіг захворювання. Гостра недостатність нирок при сечокам'яній хворобі. Діагностичні методи при сечокам'яній хворобі. Загальноклінічні дослідження. Ультразвукові, рентгенологічні та радіонуклідні методи дослідження. Диференціальна діагностика.

Тема: *Сучасні методи діагностики сечокам'яної хвороби.*

Сучасні діагностичні методи при сечокам'яній хворобі. Загально клінічні методи дослідження. Ультразвукові, рентгенологічні та радіонуклідні методи дослідження. Оглядова, екскреторна урографія, ретроградна уретеропієлографія. Ретроградна пневмо- і пієлографія. Методика введення рентген контрастної речовини. Основи дешифровки рентгенологічного знімку при діагностиці сечокам'яної хвороби. Ультразвукове сканування нирок та сечового міхура. Сканографія і сцинтиграфія. Комп'ютерна томографія – покази до застосування. Хромоцистоскопія. Ниркова ангиографія.

Тема: *Ниркова коліка. Діагностика, диференційна діагностика, тактика лікування.*

Етіологія і патогенез ниркової коліки. Клінічні прояви ниркової коліки. Точки іррадіації болю. Основні діагностичні методи. Зміни в загальному аналізі сечі та крові. Ультразвукова та рентгенологічна картина при нирковій коліці. Диференційна діагностика ниркової коліці із: гострим апендицитом, гострим процесом у черевній порожнині, гострою непрохідністю кишок, гострим холециститом, гострим панкреатитом, проривом виразки шлунка і дванадцятипалої кишки, туберкульозом нирки і сечовода, тазовим флеболітом.

Тактика лікування при нирковій коліці. Методи знеболення. Покази до катетеризації сечоводу. Методика новокаїнової блокади сім'яного канатика у чоловіків. Покази до оперативного втручання. Профілактика рецидивів ниркової коліки.

Тема: *Камені нирок, сучасні методи лікування.*

Сучасні методи лікування каменів нирок. Вибір тактики лікування каменів нирок враховуючи їхній хімічний склад, розмір і локалізацію. Методи знеболення при больовому синдромі. Стимуляція діурезу. Літолітична терапія при лікуванні каменів нирок. Основні групи препаратів. Методи подрібнення каменів.

Екстракорпоральна шокохвильова літотрипсія – покази та методика виконання. Перкутанна ультразвукова літотрипсія. Оперативне лікування при каменях нирок. Показання до відкритої операції. Органозберігаючі операції - видалення каменя, резекція нирки. Доступи до нирки: Федоровим, Бергманом-Ізраелем, задньолатеральний, задньомедіальний, міжм'язовий, задній косопоперечний з пересіканням широкого м'яза спини, передній міжм'язовий за Погорелком. Методи профілактики і метафілактики каменів нирок.

Тема: *Камені сечоводів, клінічні прояви. Діагностика і лікування.*

Основні клінічні прояви каменів сечоводів. Клінічний перебіг захворювання. Точки іррадіації болю. Методи знеболення при больовому синдромі. Диференційна діагностика каменів сечоводів. Сучасні діагностичні методи. Зміни в загальному аналізі сечі та крові. Ультразвукова та рентгенологічна картина при каменях сечоводів. Комп'ютерна томографія – покази до виконання. Тактика лікування. Медикаментозна терапія – стимуляція діурезу, протибольова, спазмолітична, протизапальна, літолітична. Методи видалення та подрібнення каменів. Покази до хірургічного лікування. Методика уретеролітотомії, можливі ускладнення. Застосування екстракорпоральної шокохвильової та перкутанної ультразвукової літотрипсії. Профілактика виникнення каменів сечоводів.

Тема: *Камені сечового міхура. Етіопатогенез. Клінічні прояви. Діагностика лікування.*

Етіологія та патогенез каменів сечового міхура. Сучасна класифікація. Клінічна картина та перебіг захворювання. Методи діагностики каменів сечового міхура – цистоскопія, ультрасонографія, рентгенографія, цистографія, пневмо-цистографія. Диференційна діагностика із цистиом, доброякісною гіперплазією простати, звуженням сечівника. Методи лікування. Оперативні методи видалення конкременту – літотрипсія, покази, хід операції. Ведення хворого у післяопераційному періоді.

Лікування гострого запального процесу спричиненого каменем сечового міхура. Методи ліквідації каменів дивертикула сечового міхура. Профілактика виникнення каменів сечового міхура.

Тема: *Камени передміхурової залози і сечівника. Етіопатогенез. Прояви. Діагностика і лікування.*

Етіологія та патогенез каменів передміхурової залози та сечівника. Переважна локалізація каменів. Клінічні прояви захворювання. Вплив каменів передміхурової залози на статеву функцію чоловіків. Сучасні методи діагностики каменів передміхурової залози та сечівника. Загально клінічні методи обстеження. Пальцеве ректальне дослідження. Ультрасонографічна та рентгенографічна картина. Консервативні і оперативні методи лікування. Лікування гострих запальних процесів викликаних каменем – простатиту та уретриту. Профілактика виникнення каменів сечового міхура.

Тема: *Запальні ускладнення сечокам'яної хвороби. Патогенез, клініка, лікування та профілактика.*

Причини та механізм розвитку запальних ускладнень сечокам'яної хвороби. Класифікація. Основні клінічні прояви та перебіг. Залежність розвитку запального ускладнення від локалізації каменю. Основні діагностичні методи. Зміни в загальному аналізі сечі та крові. Бактеріологічне дослідження сечі та антибіотикограма. Ультразвуковий, рентгенологічний, радіонуклідні методи дослідження. Покази до виконання комп'ютерної томографії. Тактика лікування, основні групи препаратів. Сучасні схеми протизапальної терапії. Оперативне лікування гострих запальних процесів – паранефрит, піонефроз, абсцес, карбункул нирки. Профілактика запальних ускладнень сечокам'яної хвороби.

Тема: *Калькульозний пієлонефрит як ускладнення сечокам'яної хвороби. Принципи діагностики і лікування.*

Етіопатогенез калькульозного пієлонефриту. Кореляція розмірів конкременту та часу його перебування в нирковій мисці із розвитком калькульозного пієлонефриту. Клінічна картина та перебіг захворювання. Діагностика. Патологічні зміни в загальному аналізі сечі та крові. Застосування ультразвукового, рентгенологічного, радіонуклідного методів дослідження. Комп'ютерна томографія. Тактика лікування, основні групи препаратів. Поетапні схеми терапії. Оперативне лікування гострих калькульозного пієлонефриту. Профілактика калькульозного пієлонефриту.

Тема: *Кораловидні камені нирок. Виникнення, діагностика.*

Механізм та причини виникнення кораловидних каменів нирок. Класифікація кораловидних каменів. Клінічні прояви. Сучасні діагностичні методи. Зміни в загальному аналізі сечі та крові. Ультразвукова та рентгенологічна картина при кораловидних каменях нирок. Оглядова, екскреторна урографії, ретроградна уретеропієлографія. Диференційна діагностика. Тактика лікування при кораловидних каменях нирок. Покази до оперативного лікування. Доступи до нирки. Пієлолітотомія - хід оперативного втручання. Види нефротомій. Ліквідація запального процесу в післяопераційному періоді. Профілактика виникнення кораловидних каменів нирок.

Тема: *Консервативні методи лікування сечокам'яної хвороби.*

Сучасні консервативні методи лікування сечокам'яної хвороби. Лікування больового синдрому. Спазмолітична терапія. Методика новокаїнової блокади сім'яного канатика у чоловіків. Принципи підвищення діурезу. Фітопрепарати та

настої сечогінних засобів. Літолітична терапія. Основні групи препаратів. Покази та методи підлучення сечі. Протизапальна терапія при розвитку запальних ускладнень. Значення дієтотерапії у лікуванні сечокам'яної хвороби. Дієта у залежності від хімічного складу каменю. Слабомінералізовані води. Покази до оперативного втручання при неефективності консервативної терапії.

Тема: *Ендоскопічні методи лікування сечокам'яної хвороби.*

Ендоскопічні методи лікування сечокам'яної хвороби у сучасному лікуванні сечокам'яної хвороби. Покази до застосування ендоскопічного оперативного втручання. Види ендоскопічних операцій. Необхідне технічне забезпечення для виконання ендоскопічного втручання. Види доступів до нирки та сечоводу. Хід операції при видаленні каменю нирки. Можливі труднощі та ускладнення операції. Метод ендоскопічного видалення каменів сечоводу – хід операції, ускладнення. Технічні особливості, труднощі та переваги ендоскопічних оперативних втручань при сечокам'яній хворобі. Профілактика та лікування ускладнень.

Тема: *Операції на нирках і сечоводах у лікуванні сечокам'яної хвороби. Оперативні доступи.*

Операції на нирках і сечоводах у лікуванні сечокам'яної хвороби. Покази до оперативного втручання на нирці з приводу сечокам'яної хвороби. Доступи до нирки: Федоровим, Бергманом-Ізраєлем, задньолатеральний, задньомедіальний, міжм'язовий, задній косопоперечний з пересіканням широкого м'яза спини, передній міжм'язовий за Погорєлком. Методика та хід виконання операції. Можливі ускладнення та їх профілактика і лікування. Покази до оперативного втручання на сечоводах при лікуванні сечокам'яної хвороби. Доступи до сечоводів: позаочеревинні, черезочеревинні та комбіновані. Доступи за Федоровим, Цулукідзе,

Дерев'янка, Пироговим. Хід оперативного втручання. Лікування післяопераційних ускладнень. Ведення хворих в післяопераційному періоді.

Тема: *Санаторно-курортне лікування при сечокам'яній хворобі.*

Принципи санаторно-курортного лікування при сечокам'яній хворобі. Методи підвищення діурезу та виведення солей з організму. Режим перебування хворих на санаторно-курортному лікуванні сечокам'яної хвороби. Значення дієти у лікуванні сечокам'яної хвороби. Слабомінералізовані води: Єсентуки, Нафтуса, Саїрме, Смирновська, Слав'яновська, Боржомі, Доломітний нарзан, Арзні. Фізіопроцедури при лікуванні сечокам'яної хвороби. Принципи профілактики рецидиву сечокам'яної хвороби, а також больового синдрому. Терапевтичний ефект перебування хворих з сечокам'яною хворобою на санаторно-курортному лікуванні.

Тема: *Профілактика і метафілактика сечокам'яної хвороби.*

Комплекс реабілітаційних заходів щодо запобігання розвитку сечокам'яної хвороби: лікування порушень обміну, які зумовлюють утворення каменів; боротьба з інфекцією сечових шляхів (призначення тривалої цілеспрямованої антибактеріальної терапії з урахуванням чутливості мікрофлори сечі); ліквідація порушень систем зсідання і протизсідання крові, ліпідного, білкового та вуглеводного обмінів тощо; підтримування відносної густини сечі на необхідному рівні; зменшення концентрації солей у сечі, підвищення їх розчинності і посилення виведення з організму (з урахуванням функції нирок, рН сечі, хімічного складу каменя, віку хворого, стану інших органів і систем тощо); санаторно-курортне лікування; працевлаштування хворих на хронічну недостатність нирок. Важливість диспансерного нагляду хворих на сечокам'яну хворобу.

